

Yannis Ritsos, o aniversare

Marele poet grec, de renume mondial, Yannis Ritsos împlinește venerabila vîrstă de 70 de ani. Prieten al țării noastre — ia prima vizită în România, i-a închinat un volum de poezie cu titlul „Arhitectura copacilor” ; în tîlmăcirea sa a apărut pentru prima oară în Grecia o „Antologie a poeziei românești” — Yannis Ritsos și-a văzut cel dintîi volum tradus și editat în afara granițelor patriei sale, tot în România. De-a lungul anilor, în mai toate revistele literare românești au apărut poezii și poeme ale sale, traduse de cîțiva dintre cei mai de seamă poeți (Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, Tașcu Gheorghiu, Geo Dumitrescu, Veronica Porumbacu, Cezar Ivănescu, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Mihai Dragomir, Alexandru Andreișoiu ș.a.).

Și ca autor dramatic, numele lui Yannis Ritsos a apărut pe afiș, pentru cea dintîi oară, în România. O primă piesă a lui, *Dincolo de umbra chiparoșilor*, a fost prezentată la București de un ansamblu de teatru grec; însă adevăratul său debut de dramaturg, pe o scenă profesionistă, se leagă de piesa *Toiegele orbilor*, reprezentată din inițiativa regretatului om de cultură care a fost Nicolae Istrate, pe atunci secretar literar al Teatrului de Stat din Brăila. A urmat poemul dramatic *Bătrînele și marea* — un cor de șapte bătrîne și o „căpîitnească”. Un

spectacol TV în două personaje, încarnate de Eugenia Dragomirescu și Gheorghe Cozorii, a transformat o selecție de poezii scurte, prin subtila alegere și interpretare, într-un emoționant dialog poetic. Un ecou neobișnuit în public a avut una dintre capodoperele sale, poemul dramatic *Sonata clarului de lună*, lansat, într-o tulburătoare versiune scenică, de către actrița Dana Comnea. Recent, a fost reprezentată o altă piesă, *Dealul cu fîntină arteziană*.

Toate aceste montări au fost premiere absolute. Astăzi, poeme ale sale (*Sonata clarului de lună*, *Bătrînele și marea*, *Casa noartă*, *Elena*, *Râmas bun*, *Ismena*, *Hrysothamis*, *Arborele din închisoare și femeile* ș.a.) sînt prezentate în multe țări în spectacole de poezie dramatică, obținînd elogiiile criticii și publicului și prilejuind succese unor mari actori ca Edwige Feuillère, Roger Blin, Loleh Bellon, Irena Iun, Catherine Sellers, Nicolas Pignon, Didier Vaës, Judith Magre, Titika Nikiforaki, Nikos Iiadziskos ș.a.

Ritsos a mai scris patru piese, încă ne jucate.

În dramaturgia lui, elementul poetic și cotidianul se întrepătrund continuu; nu o un contrast, ci sînt trepte ale uneia și ace-

(Continuare în p. 92)

Yannis Veakis

Opera lui Yannis Ritsos în România

- Poeme, volum, 1958 (traducerea, Ștefan Popescu și Yannis Veakis)
- A patra dimensiune, volum de poezie, 1964 (traducerea Nina Cassian)
- Culegere de poezii, 1966 (traducerea, Nina Cassian)
- Dincolo de umbra chiparoșilor, piesă, reprezentată în 1959
- Toiegele orbilor, piesă, Teatrul din Brăila, 1963 (traducerea, Ștefan Popescu și Yannis Veakis; regia, Yannis Veakis; scenografia, Elena Pătrășcanu-Veakis)
- Bătrînele și marea, poem dramatic, Teatrul Mic, 1967, și Teatrul TV (traducerea, Nina Cassian; regia, Yannis Veakis; scenografia, Elena Pătrășcanu-Veakis)
- Sonata clarului de lună, poem dramatic reprezentat în 1960 (traducerea, Miron Radu Paraschivescu și Yannis Veakis; interpretarea, Dana Comnea)
- Dealul cu fîntină arteziană, piesă, Teatrul de Stat din Sibiu, 1977 (traducerea, Yannis Veakis; regia, Nicoleta Toia; protagonistă, Anca Neculce-Maximilian)

neapelind la stilul „viciu” și la ironii menite să-i dea nu știu ce aer de coboritor din olimpul filozofilor obscuri, Vicu Mindra rămâne, cu seriozitate, pe terenul sănătos și fertil al metodei didactice, al acelei metode profesionale care n-a compromis niciodată, chiar dacă a fost asemănată cu mersul pe jos: munca grea a cunoașterii. A fi didactic nu înseamnă, neapărat, a cădea în didacticism. Subliniem acest adevăr prea cunoscut, nu atât pentru a tăia elanul cititorului răufăcios, cât pentru a pune în valoare onestitatea acestui travaliu.

Atent la tot ce se publică în materie de teatru, la noi și pretutindeni, Vicu Mindra fixează fiecare viziune cit de cit nouă, fiecare evaluare și reevaluare, comportându-se în primul rând ca un istoric al ideilor și faptelor de teatru. Realizând sinteza „la zi” a unei probleme, Vicu Mindra trece apoi, dacă n-a făcut-o concomitent, la expunerea propriilor opinii. Și, trebuie să spunem din capul locului, aceste opinii sînt apte să lumineze unele aspecte ale fenomenului literaturii dramatice și chiar să trezească cititorului noi întrebări.

„În jurul chestiunii dramatizărilor”, de pildă, nu este un capitol orocare al cărții,

ci o cercetare riguroasă, competentă și de bun-simț, a problemei, nelipsind, așa cum am subliniat mai sus, intervențiile personale, cu aplicații nu numai la literatura universală, ci și la cea românească. Vorbind despre dramatizarea romanului „Enigma Otiliei”, Vicu Mindra invalidează respectiva încercare de la Teatrul Național din București, argumentînd că „decisive în realizarea unei dramatizări nu sînt, în nici un caz, convertirea silnică la mișcarea vie sau alterarea savantă a pateticului cu situația de haz” și subliniînd că „George Călinescu nu poate fi tradus scenic prin schemele comediografice de moravuri”.

Ceea ce nu putem să nu-i reproșăm autorului este un anume „partizanat” cu unii dramaturgi fără șanse de a rămîne în literatura română, pe care îi aduce în discuție cu un ton prea binevoitor. Sigur că nu e de vorba aici de un exces de nume și de titluri, ca în opera critică a lui Mihail Dragomirescu, dar cartea pe care o discutăm are, totuși, numai 250 de pagini. Și, vorba proverbului, într-un pahar cu apă, grăunțele de praf se vede.

Paul Tutungiu

(Continuare din p. 36)

leiași scări, pe care spectatorii și auditorii sînt invitați să urce.

La prima vedere, unele dintre replicile personajelor sale, desprinse de contextul piesei, pot părea prea comune pentru a fi rostite pe scenă; la fel, luate în sine, părțile poetice, fie că premerg unor scene sau acte, fie că se intercalează printre replici prozoice, pot fi derutante. Dar, cînd pătrunzi în universul lui Yannis Ritsos, de la poeziile scurte (*Mărturii*, *Gesturi* etc.) pînă la poemele de mari dimensiuni, îți dai seama de interdependența celor două aspecte, care constituie o caracteristică a stilului său.

„...Îmi trebuie mereu, în munca mea, un element de «cotidian nemijlocit», ca o contragratantă și totodată ca o subliniere a elementului poetic. Acesta este unul dintre principiile mele, izvorîte din experiența scrierii, din studiu, din cunoaștere, din trăirile și necesitățile mele. De aceea, oricine poate să-l accepte sau să-l respingă...”

Cercetători ai creației sale dramaturgice nu prea și-au făcut încă auzit glasul. Dealtfel, nici nu aveau la dispoziție materialul necesar. Yannis Ritsos a fost și este foarte zgîrcit cu manuscrisele sale teatrale. „...oricît aș adora teatrul — se explică el — mi-e totuși teamă de el și uneori chiar îmi repugnă, pentru că el se oferă nemijlocit și pretinde adesea compromisuri de tot felul: față de gustul publicului, față de proprietarii sălilor de teatru, de actori, de electri-

cieni și... de plasatori. Prea multă lume își leagă ambițiile și interesele de reprezentarea unei piese. Arta teatrală nu dispune de autarhia și de mîndria înaltă a poeziei. În schimb, are atîtea alte privilegii — contactul direct cu publicul și imensa răspundere a forinării conștiinței umane...”

Dar Yannis Ritsos, atît de sceptic în ce privește receptarea dramaturgiciei sale de către directorii de teatru de pretutindeni, a primit întotdeauna cu multă bucurie știrea că unele dintre piesele și dintre poemele sale dramatice au văzut pentru prima dată lumina rampei în România. Entuziasmul criticii teatrale românești a fost pentru dînsul încă o dovadă că, acolo unde nu „proprietarii sălilor de teatru” dispun de promovarea artei teatrale, oferta sa de dramaturg poate găsi ecoul ce și-l dorește orice creator autentic.

La aniversarea celor șaptezeci de ani ai lui Yannis Ritsos, noi, prietenii săi din România socialistă, simțim o deosebită bucurie — și, totodată, mîndrie — pentru faptul că, în pofida anilor grei de închisoare și de deportare, opera și viața sa, închinată celor mai înalte năzuințe ale omului, și-au găsit ecou la iubitorii de poezie și de artă dramatică din țara noastră, iar această întîlnire prin artă a devenit încă o punte pentru neîntrerupta comuniune spirituală dintre popoarele noastre.

Y. V.